ресурстары математиканы үйрөнүүгө болгон мотивациясын жогорулатууга салым кошот, компьютердик техникага, окуучулардын жалпы предметке байланыштуу жагымдуулугу жана оюн учуру, абдан чоң кызыгууну жаратат. Электрондук билим берүү ресурстары - билим берүү процессинин маалыматтык чөйрөсүн колдоо болуп саналат.

Колдонулган адабияттар:

1. Гусак Е.Н. Методы и приемы использования информационных технологий на уроках естественно-математического цикла. Материалы XVII Международной конференции «Применение новых технологий в образовании» / Е.Н. Гусак. – М.: Тровант, 2016. – 134 с.
2. Бекбоев И.Б. Известия КАО, №2(30), 2014, https://kao.kg/images/stories/doc/i230_001 . pdf
3. Гнедаш Е.С. Использование информационных технологий для эффективности и интенсификации учебного процесса / Е.С. Гнедаш, Л.Г. Зверева // Тенденции развития образования: педагог, образовательная организация, общество – 2018: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, Чебоксары, 20–23 августа 2018 года. – С. 287-288.
4. Пушкарева Т.А. Электронные образовательные ресурсы на уроках математики в начальных классах / Пушкарева Т.А., Рыбалко О.А. // Перспективы развития информационных технологий. – 2014. – №17. – С. 129-134. 4. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с. 5. Середкина Е.В. Открытые курсы и электронные библиотеки как новый вектор развития образовательных Интернет-технологий: Выпускная работа по курсу «Интернет в образовании». – ИИТО ЮНЕСКО, 2007.
5. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с
6. Зверева Л.Г., Использование электронных образовательных ресурсов при изучении математики, International Journal of Humanities and Natural Sciences, vol. 1-1 (64), 2022
7. Сафонов В.И. Пути использования компьютерных программных средств при изучении математики в средней школе // Наука и школа. 2009. №1. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/puti-ispolzovaniya-kompyuternyh-programmnyh-sredstv-pri-izuchenii-matematiki-v-sredney-shkole (дата обращения: 16.05.2023).

УДК: 372.851(575.2)(043.3)
DOI 10.33514/BK-1694-7711-2023-2(1)-210-217

Турдакунова А. С., Ниязбеков Т.К.

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети, педагогика илимдеринин кандидаты,

Кыргызстан эл аралык университети, ага окутуучу

Турдакунова А. С., Ниязбеков Т.К.

Кыргызский государственный университет им.И.Арабаева, кандидат педагогических наук,

Международный университет Кыргызстана, старший преподаватель

Turdakunova A. S., Niyazbekov Talgarbek K

Kyrgyz State University I. Arabaev, Candidate of Pedagogical Sciences,

International University of Kyrgyzstan, Senior Lecturer

АЗЫРКЫ КЫРДААЛДА КЫРГЫЗСТАНДАГЫ АРАЛЫКТАН БИЛИМ БЕРҮҮНҮ КОЛДОНУУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ В СОВРЕМЕННОЙ СИТУАЦИИ
USE OF DISTANCE EDUCATION IN KYRGYZSTAN IN THE MODERN SITUATION

Аннотация: Бул статьяда негизинен Кыргызстанда болуп жаткан өзгөчө кырдаалда окутулуп жаткан аралыктан окутуунун оң жана терс жактары каралган. Онлайн режиминдеги аралыктан билим берүүнүн негизги маселелери, жолдору көрсөтүлдү. Жаңы маалыматтык технологияларды колдонуу, интернет технологиясын аралыктан билим берүнүн негизги маселесинде колдонуу, онлайн жана офлайн режимдеринде билим берүүнүн технологиясы жөнүндө жазылды.

Аннотация: В этой статье рассматриваются плюсы и минусы дистанционного обучения, в основном, в чрезвычайных ситуациях в Кыргызстане. Были представлены основные проблемы и способы дистанционного обучения онлайн. Использование новых информационных технологий, использование интернет-технологий в основных вопросах дистанционного обучения, технологии обучения в онлайн- и офлайн-режимах.

Abstract: This article examines the pros and cons of distance learning, mainly in emergencies in Kyrgyzstan. The main problems and methods of online distance learning were presented. The use of new information technologies, the use of Internet technologies in the main issues of distance learning, learning technologies in online and offline modes.

Негизги сөздөр: онлайн, оффлайн, аралыктан билим берүү, мултимедиялык технологиялар, маалыматтык техногиялар, Зуум, Скайп.

Ключевые слова: онлайн, оффлайн, дистанционное обучение, мультимедийные технологии, информационные технологии, Zoom, Skype.

Keywords: online, offline, distance learning, multimedia technologies, information technology, Zoom, Skype.

"Салттуу окутуу менен өз ара аракеттенүүдө аралыктан билим берүүнүн учурда колдонулуп келген түрлөрүн колдонууга мүмкүндүк берген аралаш окутуу, оптималдуу окутуунун моделин издөөнүн келечектүү чечими болуп калышы мүмкүн" - дейт эксперт Екатерина Касымова CABAR.asia сайтына атайын жазган макаласында.

ЮНИСЕФ 2020-жылдын март айынын аягында, дүйнөнүн 161 өлкөсүндө 1,2 миллиарддан ашык мектеп, анын ичинде 1 миллион 100 миң мектеп окуучулары (калктын дээрлик 20%), билим берүү мекемелерине барышкан жок [1].

Өлкөдө коронавируска байланыштуу кырдаалга байланыштуу 2020-жылдын 20-мартына чейин Кыргызстандын бардык билим берүү мекемелери, анын ичинде мектептер, бала бакчалар жана жогорку окуу жайлары карантинге алынды. Бала бакчалар дээрлик 2,5 айдан кийин, 2020-жылдын 5-июнунда гана өз ишин улантышты, ал эми мектеп окуучулары жана студенттер көзмө-көз окууга кирише элек. Жакында жарыяланган ЮНИСЕФтин COVID-19 мезгилиндеги билим берүү боюнча глобалдык маалыматтык баракчасында, Кыргызстан “аралыктан окутууга жетишүүдө” бир топ ийгиликтерге жетишкен. [2]

Кыргызстандык мектеп окуучуларына "онлайн платформалар, үч улуттук телеканал жана эки мобилдик тиркеме аркылуу"аралыктан билим алууга мүмкүнчүлүк берди. Интернетте мындай окутуу тутумуна наааразы болгон ата-энелердин посттору жана блогдору

толтура. Алар техникалык себептерден улам окуу процессин улантуу кыйын, мугалимдер акырындык менен кайра түзүлүп жатат жана чиновниктер кырдаалга жетиштүү жоопкерчилик менен мамиле кыла элек деп ырасташат. Адилеттүүлүк үчүн айта кетиш керек, Кыргызстандын билим берүү тутуму болуп көрбөгөндөй кыйынчылыкка туш болду - билим берүү модели кылымдар бою сыналган кырдаалда өз функцияларын жүзөгө ашырууда класстык системаны колдонууга болбойт.

Пандемия стресстин бир түрү катары кызмат кылган жана "санариптик теңсиздик" маселеси кескин көтөрүлүп, аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдүн мектеп окуучуларынын арасында техникалык каражаттардын жоктугу жана интернет байланышы жок экендигин эске салды. Ушул факторлордун бардыгын, ошондой эле чечим кабыл алуу учурундагы өзгөчө кырдаалды эске алуу менен, Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлиги тарабынан тандалган стратегия мүмкүн болушунча "кичине жаман" болуп калды. Кыргыз мектеп окуучуларынын басымдуу көпчүлүгү окуу жылын кандайдыр бир формада аяктоого жетишти, бирок мындай стратегия канчалык негиздүү болушу мүмкүн, мындай окутуу модели билим берүүнүн жакшы натыйжаларын жана билим берүү тутумунун бардык функцияларын ишке ашырууну камсыз кыла алабы?

Бул суроолордун жооптору жаңы окуу жылынын биринчи чейреги мектепке кайтпай башталаарын түшүнгөндө өзгөчө актуалдуу болуп калат. Ата мекендик массалык билим берүү тутумунун иш-аракеттеринин үч сценарийи болгон: биринчи вариант - эпидемияга карабастан окуу процессин улантуу, экинчиси - күндүзгү билим берүүнү толугу менен токтотуу, окуучулар, студенттер кырдаал жакшырганга чейин үйүнө кетишет, үчүнчү вариант экинчи стратегиянын кыйла өркүндөтүлгөн варианты болуп, улуттук телекөрсөтүүлөрдө телекөрсөтүү сабактарын көрсөтүүнү баштоо эсептелет.

Биз үчүнчү жолду басып өттүк. Үч жумалык мезгилдин ичинде Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги видеосабактарды даярдап, 8-марттан тарта үч улуттук "Баластан", "Илим Билим", "Санат" каналдары аркылуу көрсөтүлө баштады. Телекөрсөтүүлөрдөн тышкары, "Кыргызстандын билим берүү ресурстары" (oku.edu.gov.kg) онлайн платформасында кошумча билим берүүчү материалдар, анын ичинде электрондук окуу куралдары жайгаштырылды. Ошондой эле, бул материалдардын бардыгы MEGA 24 мобилдик тиркемесинде колдонууга болгон. Global Shapers жакында эле жергиликтүү мугалимдерди онлайн режимдеринде жана онлайн окутуусу боюнча акысыз окутуу үчүн Мугалим (Мугалим) аттуу долбоорун баштады. Ал эми билим берүү мекемелерине келсек, алардын билим берүү процессин башка нукка өткөрүү үчүн үч жумадан бир аз көбүрөөк убакыт бар болчу. Мугалимдерге жана балдарга дароо окуунун жана өз ара аракеттенүүнүн жаңы формаларын өздөштүрүүгө туура келди. Билим берүү министрлиги ойлоп тапкандай, аралыктан билим берүү форматы телекөрсөтүү сабагын көрүп гана тим болбостон, ал үчүн үй тапшырмасын тандап, аларды текшерип, керек болсо кеңейтилген түшүндүрмөлөрдү жана тактоочу суроолорго жоопторду бериши керек болчу.

План толугу менен аткарылган жок. Байланыш көйгөйлөрүнөн жана мугалимдер үчүн ноутбуктун жетишсиздигинен улам, алардын көпчүлүгү "окутуунун санарип эмес ыкмаларын" колдонууну улантышты. Тапшырмалар негизинен мессенджерге ата-энелерге жөнөтүлүп, алар өз кезегинде эмгек китепчесинин сүрөтүн жөнөтүшкөн. "Алыскы" жумушту ушундай жол менен жасоо экөөнүн тең жашоосун өтө татаалдаштырды. Столдун үстүндөгү дептердин дестесине караганда, бүткөрүлгөн иштин сүрөттөрүн текшерүү кыйла татаал болуп чыкты. Мындан тышкары, көптөгөн мугалимдер толугу менен онлайнга чыгууга даяр

эмес болушкан. Кыргызстандагы мугалимдердин орточо жаш курагы 50-60 жашты түзөрүн эске алганда [4], алардын көпчүлүгү маалымат технологияларын билишпейт. Алар үчүн аралыктан окутууга өтүү чыныгы көйгөй болуп калды. Ар бир студент үчүн керектүү шаймандардын жетишсиздиги жана тармакка ишенимдүү туташуу Кыргызстандагы көптөгөн үй-бүлөлөр үчүн олуттуу көйгөй болуп калды. Көпчүлүк үй-бүлөлөр бардык окуучулар үчүн бирден смартфон алышты. Ал эми телекөрсөтүүлөрдү көрсөтүү графиги бир үй-бүлөдөн бир нече окуучунун бир эле мезгилде билим алышын эске алган эмес. Башталгыч жана орто класстар бир эле мезгилде, бирок ар кандай каналдар аркылуу башталган. Үйдө бир эле сыналгы болгондо эмне кылуу керек?

Ошондой эле, телекөрсөтүү сабактарында бир аз кыйынчылыктар болду. Сабактын узактыгы 20 мүнөттү түзүп, ар бир тема боюнча негизги материалдарды кыскартуу менен сабактын мазмуну кыскарды. Убакыттын тардыгына байланыштуу, жаңы теманы түшүндүрүүнүн темпи ушунчалык жогору болгондуктан, экрандын аркы өйүзүндөгү студенттер бир нерсени жазууга үлгүрбөй калышты. Онлайн режиминдеги көйгөйлуу маселелердин бири, жалпы республика боюнча аралыктан окутууга өтүү ар кандай жолдор менен ишке ашкан. Эгер мектептеги билим берүү жөнүндө сөз кыла турган болсок, анда эки карама-каршы моделди айырмалай алабыз. Биринчи модель жеке блоктун жана алдыңкы мамлекеттик мектептер үчүн мүнөздүү, анда негизги блоктун предметтери Skype, Zoom аркылуу "жандуу" конференция сабактарынын форматына ийгиликтүү которулган. Ал эми экинчи даражадагы предметтерди окуу өз алдынча иштөө менен толукталды, ал мектеп тарабынан башкарылып, көзөмөлгө алып турду. WPR "COVID-19 контекстиндеги санариптик билим берүү: Борбор Азиядагы адам капиталын өнүктүрүүнүн келечеги" деген темада талкуу уюштурду.

Муниципалдык билим берүү мекемелеринин тажрыйбасы кайнап, баардыгы "онлайн" ТВ сабактарын көрүү жана WhatsApp аркылуу мугалимге үй тапшырмасын жөнөтүү менен кыскарган. Аралыктан билим берүүнүн мындай ар кандай тажрыйбасына карабастан, мугалимдер бир добуштан бир нерсени айтышат - интернетте түшүндүрүү эң татаал нерсе - бул жаңы материал, анткени эфир учурунда окуучулар менен студенттердин көңүлүн буруу өтө кыйын.

Айрыкча башталгыч класстардын мугалимдери үчүн оор болду. Кичинекей окуучулардын психофизиологиялык өзгөчөлүктөрүнө байланыштуу, алар ар дайым кыймылдашы керек. Онлайн сабак учурунда башталгыч класстын окуучуларынын катышуусун чектөө билим берүү куралдарынан улам, класстагыга караганда кыйла татаал экени далилденди.

Студенттердин өзүн-өзү тарбиялоо жана мотивация маселеси аралыктан окутуу мезгилинде курч мүнөзгө ээ болду. Жөнөкөй сабактарда мугалимдин ролу чоң: ал балдарга өз иштерин пландаштырууга жана өзүлөрүн уюштурууга жардам берет.

"Аралыкта" мугалимдин көзөмөлү төмөндөп, окуучу сабакты начар өткөрүп, онлайн-конференция учурунда видеону өчүрүп, өз ишин жүргүзө алат. Өткөн материалды көзөмөлдөө жана текшерүү ишин жүргүзүү кыйынга турат.

Балдар кайсы тапшырмаларды өз алдынча аткарышарын, ал эми кайсынысын ата-энесинин жардамы менен аткара тургандыгын байкоо мүмкүн эмес.

Жада калса "жандуу" онлайн сабак учурунда окуучунун даярдыгын объективдүү баалоо кыйынга турат, анткени мугалим көбүнчө окуучулар жана студенттер менен өз алдынча баарлашууга туура келет. Ошол эле учурда, эгерде окуучу же студент чындыгында

алган билиминин сапатына кызыгып жатса, анда онлайн билим алуу анын билим алуусуна чек койбойт.

Жыйынтыктап айтканда, аралыктан билим берүү же он**лайн** режиминде окутууну жүйөлүү жана тартиптүү балдар үчүн ылайыктуу экендиги жана өзүңүздөр билгендей, класстагы азчылык экендиги көрүнүп турат. Калгандары "чектен чыгып" кетип, онлайн окутуу сунуш кылган минималдуу билимге ээ болбой калышы мүмкүн.

Позитивдүү коомдоштуруунун жана тарбиялоонун жоктугун дистанттык билим берүүнүн кемчиликтери менен байланыштырууга болот. 17-кылымда чехиялык мугалим Ян Амос Коменский сунуш кылган класстык окутуу тутуму билим берүү функцияларын гана аткарбайт. Жаш муунга социалдык жана маданий нормаларды сиңирүү, баарлашуу көндүмдөрүн өнүктүрүү эң маанилүү милдет. Психологдор жана педагогдор виртуалдык баарлашуунун парадоксуна көптөн бери көңүл бурушкан: жаш муун виртуалдык чөйрөдө кемчиликсиз баарлашууну үйрөнүшкөн, бирок бул көндүмдөрдү чыныгы баарлашууда колдоно алышпайт. Аралыктан билим берүүдө жеке баарлашуу, эл алдына чыгып сүйлөө жана командада иштөө көндүмдөрүнө ээ болуу өтө кыйын. Чыныгы баарлашуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болбой туруп, экрандын алдында узак убакыт бою болуу обочолонууга, комплекстерге жана тааныш эмес аудитория менен баарлашуудан коркуу сезимине алып келиши мүмкүн.

Ошол эле учурда, ата-энелердин жүгү өтө оор болуп кетти. Ата-энелер билим берүү процессинин активдүү катышуучулары болууга аргасыз болушкандыгынын белгилүү бир артыкчылыктары бар, бирок көпчүлүк учурда бул көйгөй болгон, анткени алардын көпчүлүгү алыстан же үйдөн алыс иштей беришкен. Дагы бир айта кетүүчү нерсе, аралыктан окутуу кичүү окуучулардын ата-энелерине катуу тийди. Алардын мойнунда окуу процессин контролдоо жана уюштуруу маселелери гана эмес, бардык "логистикалык тапшырмалар": аткарылган тапшырмаларды жөнөтүү, баланы белгиленген убакытта конференцияга кошуу. Мындан тышкары, аз камсыз болгон үй-бүлөлөр үчүн муниципалдык мектеп ашканаларында берилген ысык тамактар социалдык жактан чоң колдоо болуп саналат [6]. Балдары жеке мектептерде окуган ата-энелер үчүн бул жөн гана салмактуу тамактануу эмес. Күндүзгү жеке мектептер иштеп жаткан ата-энелердин актуалдуу көйгөйлөрүн чечишет жана бир күн бою балдар үчүн сабактын гана эмес, үй тапшырмаларын, ошондой эле ар кандай секцияларды өткөрүүчү "шкаф" болуп саналат.

Жыйынтыктап айтканда, билим берүү санариптештирүүгө эң көп мүмкүнчүлүк бере турган чөйрө экендигин, биринчи кезекте, окуучу менен мугалимдин жеке өз ара аракеттенүүсүнүн маанилүүлүгүн эске алуу керек. Мындан тышкары, класс-сабак парадигмасы биздин мектептерде билим берүүнүн күндүзгү форматын, ошондой эле мугалимдер жамаатынын кесиптик даярдыгын камтыган билим берүү процессинин негизи болуп калууда. Бардык аралыктан билим берүүнүн альтернативдүү жолдору панацеяга айлана алышкан жок жана мотивациясы жогору балдарды үйрөтүүдө гана натыйжалуулугун көрсөтүштү.

Массалык мектеп практикасында аралыктан билим берүү тутумдарынын бирине да органикалык түрдө өтүү болгон эмес.

Учурда Кыргызстанда ишке ашырылып жаткан аралыктан билим берүү моделин сындоо автор күндүзгү окутуунун салттуу форматына жана аралыктан билим берүүгө каршы экендигин билдирбейт жана алардын бирин эң туура деп эсептейт. Жеке тажрыйбасына

таянсак, Кыргызстандагы аралыктан билим берүү модели азыркы шарттарда жана формада сапаттуу билим берүүнүн натыйжаларын бере албайт деп айтууга болот.

"Биз бардыгын мурдагыдай эле, аралыкта гана улантабыз" саясаты менен билим берүү тутуму өз функцияларын толук аткарбай жатат. Бул "кадимки" окууга кайтып келүү алдында билим берүү процессинин үзгүлтүксүздүгүн тууроого гана ылайыктуу [7]. Бул ыкма эпидемияны токтотуу жана студенттерге изоляцияны камсыз кылуу максатында жакынкы аралыкта гана акталышы мүмкүн. Азыртан эле эпидемияга кабылган дүйнөнүн көптөгөн өлкөлөрүнүн өкмөттөрү эски модель иштебей калган шарттарда олуттуу жана системалуу мамилени иштеп чыгуу зарылдыгын түшүнө башташты.

Бул көйгөйдүн келечектүү чечими - аралаш окутуу (b-learning) - аралаш окутуу, бул учурда колдонулуп жаткан аралыктан билим берүүнүн формаларын салттуу куралдар менен биргеликте колдонууга мүмкүндүк берет. Бул учурда электрондук билим берүүнүн электрондук компоненти, видео лекциялар, видеоконференциялар, онлайн тестирлөө, маалыматтык технологияларды колдонууга негизделген бүт билим берүү чөйрөсү жана “мугалим-студент” Принциби.

Маалыматтык технологиялар "кыйыр түрдө" мугалим жана окуучу же студент менен түз байланышты токтото албайт, бирок бул алардан толугу менен баш тартуу керек дегенди билдирбейт. Санариптик технологиялардын милдети - билим берүүмаксаты же сапаттуулугун жогорулатуу жана кеңейтүү жана билим берүү чөйрөсүндө класстан, мектептен, шаардан тышкары өз ара аракеттенүү мүмкүнчүлүгүн алып келүү.

Ата мекендик билим берүү тутуму коронавирустун биринчи этабына туруштук бере алган, бирок эми жаңы шарттарга көнүү үчүн олуттуу каржылык, технологиялык жана методикалык колдоого муктаж.

Жаңы билим берүү моделин ишке ашыруу үчүн туруктуу жана тез Интернет байланышы керек, аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдүн мектеп окуучулары жана мугалимдер ноутбукка муктаж, ошондой эле мугалимдер жана билим берүү кызматкерлери үчүн квалификацияны жогорулатуу курстары керек. Заманбап мектептер жаңы окутууну жүзөгө ашыруу үчүн тажрыйбалык аянтчага айланышы керек.

Мамлекет билим берүүнү андан ары санариптештирүү проблемасын таба алабы деген суроо туулат. Азырынча, тилекке каршы, билим берүү тутумун инновациялык өнүгүү жолдоруна өткөрүү чакырыктары бул жааттагы реалдуу өзгөрүүлөр менен колдоо тапкан жок. Кыйын мезгилдерди “отургузуп коюу” саясаты узак мөөнөттүү келечекте кандай болуп чыгышы мүмкүн? Сапаттуу билим берүү акы төлөнүүчү негизде билим берүү кызматын көрсөткөн жана билим берүү процессине акыркы технологияларды киргизүү үчүн керектүү ресурстарга ээ болгон жеке билим берүү мекемелеринин укугу болуп калуу коркунучун жаратат. Муниципалдык жана жеке менчик билим берүү мекемелеринин ортосундагы ажырым ушунчалык көбөйүп кетиши мүмкүн, ошондуктан бай адамдар гана татыктуу билим ала алышат. [1]

Ошого карабастан, билим берүү тутумунун бардык деңгээлдериндеги мугалимдер жамаатынын жогорку адаптациялуулугун баса белгилөө зарыл. Система эпидемиянын биринчи этабында көбүнчө мугалимдердин өзүн-өзү уюштуруусунан, алардын жаңы технологияларды жигердүү иштеп чыгышынан улам, көп учурда методикалык колдоосу жок болгондо, эмгек чыгымдары көбөйүп, ата-энелер түшүнбөстүктөргө дуушар болушкан. Онлайн режиминде көптөгөн мугалимдер секирик жасап, аралыктан жаңы форматтагы куралдарды өздөштүрө алышты. Албетте, карантин учурунда “өзүлөрүн алып кетүүнү”

чечкен мугалимдердин бир аз пайызы бар болчу, бирок алар Билим берүү министрлиги жаңы окуу жылынын биринчи чейреги деп жарыялаганда күтүү стратегиясынан иш-аракетке өтүштү алыстан өткөрүлмөк. Билим берүү процессине катышкандардын баарынан алыс болуш керек болгон негизги ката - бул "анормалдуу" окутуу мезгили кыска убакытка созулат деп үмүттөнүү. Март айында, ата-энелер дагы, мектеп директорлору дагы, билим берүү тармагынын кызматкерлери дагы окуу жылы мектепке кайтып келбей бүтүшү керектигин толук билишкен эмес. Ата-энелер балдарын онлайн режиминде окутууга толук кандуу катышуу жөнүндө маани беришкен жок, алардын айрымдары туруктуу байланыштын жоктугун, үйдө сабактарды уюштуруу убактысынын, баланын тынчы жоктугун жана башкаларды айтып, билим берүү процессинин жаңы формасынан баш тартышты.

Пандемия - бул студенттер менен окуучулардын гана эмес, жалпы дүйнөлүк сыноо. Балдар аралыктан окууга аргасыз болушат. Бирок буга карабастан, белгилүү бир кыйынчылыктар бар, баардыгы эле интернетке кире беришпейт жана көпчүлүк учурда теңтуштары менен түз байланышуу мүмкүнчүлүгү жок. Байланышты жоготуу - бул олуттуу жоготуу, анткени адам мектепте эле тышкы дүйнө менен мамиле түзүүнү, коомго кошулууну жана жаңы таанышууларды табууну үйрөнөт. Ошондой эле, ата-энелер кыйынчылыктарга туш болушту, алар мектепте өз тукумун даярдоого, тигил же бул материалды түшүндүрүүгө жана үй тапшырмасын даярдоого көбүрөөк көңүл бурууга аргасыз болушат.

Мындан тышкары, берилген мамлекеттик экзамендер, тезистерди коргоо онлайн түрүндө дагы жүргүзүлдү. Бул кызыктуу жаңылык экени айдан ачык, бирок студенттерге дагы, мугалимдерге дагы бир топ стресс болду. Келечекте мындай жаңы практиканы киргизүү өтө пайдалуу болот, бирок азыр бул кыска убакыттын ичинде даярдалып, колдонуучулар көптөгөн көйгөйлөргө туш болгон зарыл чара болгонун түшүнүү керек.

Белгилей кетүүчү нерсе, бул долбоор пандемия учурунда эмес, андан эртерээк даярдалган. 2019-жылдан бери ilmbox жабдыктары өлкөнүн алыскы аймактарына орнотулуп, көптөгөн студенттерге жаңы билим алууга жардам берди. Долбоордун авторлорунун айтымында, 2019-жылдын аягында жабдыктар же эмблема өлкө боюнча 100дөн ашуун мектептерге орнотулган. Учурда ilmbox 2.0 долбоору боюнча иш кызуу жүрүп жатат.

Жаңы долбоордо маалымат базасы кеңейтилет, видео жана аудио материалдар, тексттик ресурстар кошулат. Учурда убактылуу обочолонуу терс таасирин тийгизсе дагы, келечектеги долбоорлор үчүн баа жеткис тажрыйба экендигин түшүнүү керек. Онлайн режиминде окутуу процесси көптөгөн мүмкүнчүлүктөрдү берет жана жалпысынан эч нерсени чектебейт. Мисалы, сентябрь айынын аягында Кыргызстандын мектеп окуучулары математика боюнча эл аралык олимпиадага катышышты. Билим берүү тутумун санариптештирүү буга чейин толук кандуу билим алуу мүмкүнчүлүгү болбогон көптөгөн адамдардын мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтип жаткандыгын түшүнүү керек.

Ал эми бул жерде алыскы аймактар жөнүндө гана эмес, мектепке бара албай калган мүмкүнчүлүгү чектелген балдар жөнүндө да сөз болуп жатат. Эми алар башкалар сыяктуу эле билим берүү процессине катышып, жаңы билимге жана коомдук көндүмдөргө ээ боло алышат. Ошондуктан маалымат базасын кеңейтүү, видео сабактардын санын көбөйтүү, интернеттин ылдамдыгын, тармактардын жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу керек. Мындан тышкары, пандемия аяктагандан кийин, бул долбоорлордун бардыгы унутулбай, иштей жана жаңыланып, заманбап чындыкка жана чакырыктарга ылайыкташып турушу маанилүү. Кантсе да, билим берүүдөгү санариптештирүү көптөгөн милдеттерди жеңилдетет. Бирок мындай билим берүү тутуму жакшы иштесе гана болот.

Аралыктан билим берүү кечээ же былтыр ойлоп табылган эмес, ал дүйнөдө 60-жылдардан бери жигердүү колдонулуп келе жаткандыгын түшүнүшүңүз керек. 60 жыл ичинде мындай билим берүү узак жолду басып өтүп, көптөгөн каталарды эске алып, билим берүү процессине түзөтүүлөрдү киргизди.

Азыр технологиялар кыйла арзан болуп, чоң мүмкүнчүлүктөрдү берет, ошондуктан аларды максималдуу колдонуу керек. Мындай учурда, билим чындыгында эле баарына жеткиликтүү болуп калат.

Колдонулган адабияттар:

1. Андреев, А.А. Проблемы биоадекватного представления учебного материала в системе дистанционного образования [Текст]/А.А. Андреев, Н.В. Маслова. ДО.:1998. - №3. С.35–37.

2. Андреев, А.А. Введение в дистанционное обучение: учебно-методи-ческое пособие [Текст] / А.А.Андреев. - М.: ВУ, 1997. -100 с.

3. Андреев, А.А. Теория и практика дистанционного обучения в России [Текст] / С.Л. Лобачев, В.И. Солдаткин, В.П. Тихомиров. - М., 2000. – 510 с.

4. Анисимов, В.В. Организационно-педагогические условия развития дистанционного образования в России [Текст] / В.В. Анисимов, В.П. Кашицин. М.: ИОО Минобразования РФ, 2000. - 99 с.

5. Зинченко, В.П. Дистанционное образование: к постановке проблемы [Текст] / В.П.Зинченко // - М.: Педагогика. 2000. - №2.– С.23-34.

6. Колганов, Е.А. Дистанционные образовательные услуги: потребности населения [Текст] / Е.А. Колганов.- Екатер. : ГОУ ВПО УГТУ, 2008. - С. 87– 88

УДК: 378. 08

DOI 10.33514/BK-1694-7711-2023-2(1)-217-222

Шайланова М. М., Алымбекова А. Т., Айдар кызы А.

Талас мамлекеттик университети, педагогика илимдеринин кандидаты, доцент,

Талас мамлекеттик университети, окутуучу,

Талас мамлекеттик университети, магистрант

Шайланова М. М., Алымбекова А. Т., Айдар кызы А.

Таласский государственный университет, кандидат педагогических наук, доцент

Таласский государственный университет, преподаватель,

Таласский государственный университет, магистрант

Shailanova M. M., Alymbekova A. T., Aidar kyzy A.

Talas State University, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Talas State University, Teacher,

Talas State University, Master's student

МЕКТЕП КУРСУНДА ЛОГИКАЛЫК МИСАЛДАРДЫ ГРАФТАР ТЕОРИЯСЫ МЕНЕН ЧЫГАРУУ

РЕШЕНИЕ ЛОГИЧЕСКИХ ПРИМЕРОВ ПО ТЕОРИИ ГРАФОВ В ШКОЛЬНОМ КУРСЕ

SOLUTION OF LOGICAL EXAMPLES ON GRAPH THEORY IN A SCHOOL COURSE